

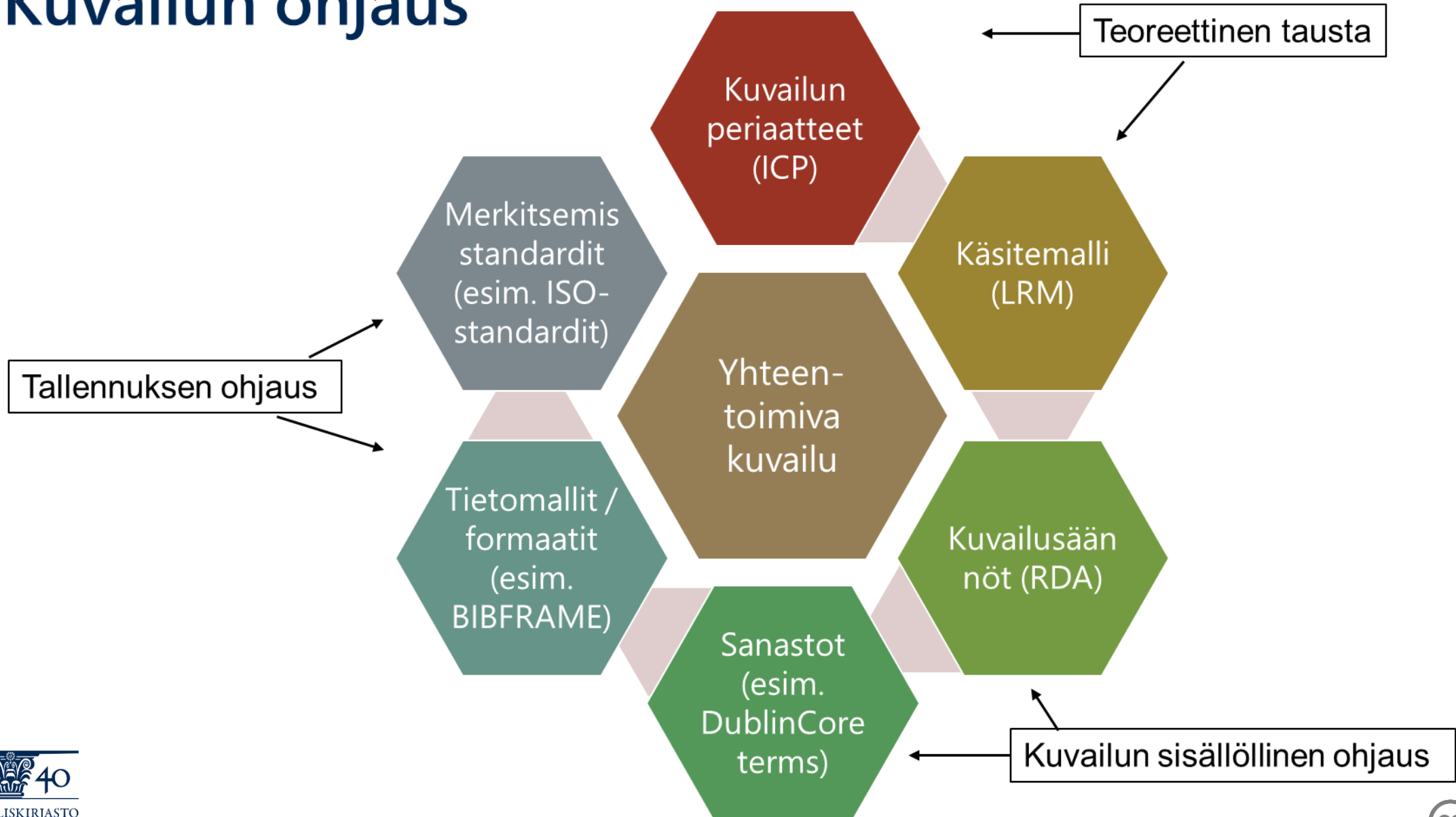
Kirjastoaineistojen kuvailua ohjaavat kansainväliset verkostot

Kansalliskirjaston Missä Mennään -webinaari 14.2.2023

Marja-Liisa Seppälä

Kuvailusääntöpalvelu

Kuvailun ohjaus

Rajaukset

- Tämä esitys rajautuu bibliografista (kirjastoaineiston = julkaistun aineiston) kuvailua ohjaaviin päästandardeihin
 - Pois rajautuvat yksittäisten kuvailuelementtien merkitsemistä ohjaavat standardit, esim. ISBN-standardi tai ISO 8601 (ajan esittäminen)
- Standardi tarkoittaa tässä standardinomaista ohjaavaa tekstiä
- Säännöt/ohjeet, tietomallit/formaatit ja sanastot eivät digitaalisessa ohjausympäristössä enää erotu selkeästi toisistaan, esim.
 - RDA on sääntöteksti, sanasto ja tietomalli
 - Dublin Core on sanasto, tietomalli, tallennusformaatti ja tallennusohjeet
 - BIBFRAME on tietomalli, tallennusformaatti, sanasto ja tallennusohjeet

Teoreettinen tausta

- IFLAn [Cataloguing-jaosto](#) on vastuussa (kirjastojen osalta)
 - Kuvailun kansainvälisistä periaatteista (ICP = [International Cataloguing Principles](#))
 - Käsitelmästä (LRM = [Library Reference Model](#))
- Periaatteet ja käsitelmä vastaavat kysymykseen miksi:
 - Miksi kirjastoissa tehtävä kuvailu rajautuu tiettyihin alueisiin ja eroaa esim. arkistoissa tehtävästä kuvailusta
- Käsitelmä LRM vastaa rakenteeltaan nykyaikaisia tietomalleja
 - Kuvailun kohteet (entiteetit) kuvaillaan vain kerran, niille annetaan kansainväliset tunnisteet ja ne linkitetään toisiinsa määritetyillä suhteilla
- Kansalliskirjasto on jäsenenä Cataloguing-jaostossa

Kuvailun sisällöllinen ohjaus

- Kansainvälinen verkosto RSC ([RDA Steering Committee](#)) vastaa RDA-kuvailusääntöjen ([Resource Description and Access](#)) kehittämisestä
 - Eurooppaa verkostossa edustaa [EURIG-verkoston](#) valitsema jäsen
- Kuvailusäännöt vastaavat kysymyksiin mitä ja miten:
 - Pohjaavat LRM-käsittemalliin
 - Määrittelevät käsittemallia tarkemmin
 - mitä kuvaillaan (entiteetit)
 - mitä elementtejä käyttäen entiteetti kuvaillaan
 - mitä tai minkä tyyppisiä tietoja elementteihin sisällytetään
- Kansalliskirjasto on jäsenenä RSC:n alatyöryhmissä ja EURIG-verkostossa

Tallennuksen ohjaus

- Tallennusformaatti/tietomalli välittää kuvailijan tallentamat metatiedot tietojärjestelmälle
- Kirjastojen käytetyintä tallennusformaattia [MARC 21:tä](#) ohjaa [MARC Advisory Committee](#)
 - Ottaa vastaan muutos- tai lisäysehdotuksia
- MARC 21 -formaatin seuraajaa [BIBFRAME-tietomallia](#) kehittää Library of Congress
 - Formaaleja vaikuttamisverkostoja ei ole vielä muodostettu, mutta keskustelua BIBFRAMEsta käydään mm.
 - Euroopan [BIBFRAME-työpajoissa](#): Kansalliskirjasto osallistunut näihin
 - BIG-verkostossa ([BIBFRAME Interoperability Group](#)): Kansalliskirjaston jäsenenä

Kansainvälinen ja kansallinen ohjaus

- Kuvailustandardien muutostilanteissa tarvitaan kansallisia verkostoja jalkauttamaan muutokset kirjastoihin
 - Suomessa hyvin toimiva kirjastojen kuvailun [asiantuntijaryhmien](#) verkosto
- Kansalliskirjaston kuvailun asiantuntijapalvelut toimivat linkkinä kansainvälisten ja kansallisten verkostojen välillä:
 - Tuovat uudet asiat asiantuntijaryhmien käsiteltäväksi
 - Vievät muutosehdotukset kansainvälisiin verkostoihin
 - Esim. [Kuvailusääntöpalvelu](#) välittäjänä RDA:n version vaihtuessa [Alkuperäisestä RDA:sta Uudistuneeseen RDA:han](#)
 - Esim. [Formaattipalvelu](#) välittäjänä MARC 21 -formaatin korvautuessa BIBFRAME-tietomallilla

Metatietojen kehittäminen on kansainvälistä

- Tiedonhaku on kansainvälistä
 - Metatietojen on oltava kansainvälisesti yhteentoimivia
 - Metatietoja on kehitettävä kansainvälisenä yhteistyönä
- Metatietojen kansallinen ja kansainvälinen yhteistuotanto ja linkittäminen tarvitsee myös yhteentoimivia metatietoja
 - Metatietojen tuotannon ohjaus on oltava kansainvälistä ja kansallista
- Miinukset ja plussat metatietojen kansainvälisessä kehittämissä
 - Hidasta neuvottelua
 - Lopputuloksena pitkäikäiset metatiedot, joita ei tarvitse korjailla

Kiitos.

marja-liisa.seppala@helsinki.fi
kuvailusaannot-posti@helsinki.fi